

Drs. A. Boers

PR No. 24-84

A. Goudswaard

**RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN
IN 1984 VAN DE GLASTUINBOUW- EN
CHAMPIGNONBEDRIJVEN**

December 1984

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1984 VAN DE GLASTUINBOUW- EN CHAMPIGNONBEDRIJVEN

Boers, drs. A. en A. Goudswaard

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1984

13 p.

Vooruitlopend op de definitieve resultaten zijn de bedrijfsuitkomsten in 1984 van glastuinbouw- en champignonbedrijven geraamd. In elk van de drie glastuinbouwsectoren heeft een verbetering plaatsgevonden van rentabiliteit en inkomen. Doordat de groentesector het meeste vooruitgang boekte, zijn de gemiddelde uitkomsten van de drie sectoren in 1984 weer vrijwel gelijk.

De voornaamste oorzaak is de verbeterde prijsvorming bij een aantal belangrijke produkten.

In de kostensfeer spelen de brandstofkosten weer een belangrijke rol. Ongunstige weersomstandigheden in de eerste helft van het jaar deed het gasverbruik licht toenemen; het prijsniveau lag opnieuw aanzienlijk hoger.

De totale kostenstijging wordt echter enigszins beperkt door een relatief kleine toename van de arbeidskosten en door een verdere daling van de rentevoet.

Rentabiliteit en inkomen van de champignonbedrijven geven in 1984 een aanzienlijke stijging te zien in vergelijking met het bijzonder lage niveau van een aantal voorgaande jaren. Dit is vooral te danken aan de sterk verbeterde prijsvorming in 1984.

Glastuinbouw/Champignonenteelt/Ramingen/Rentabiliteit/Inkomen/
Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. INLEIDING	5
2. BEREKENINGSWIJZE VAN DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN	6
3. DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN PER BEDRIJFSTAK IN 1984	7
3.1 Groenten onder glas	7
3.2 Snijbloemen onder glas	8
3.3 Potplanten onder glas	9
3.4 Totaal tuinbouw onder glas	9
3.5 Champignons	10
BIJLAGEN	
1. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de groenteteelt, de snijbloementeelt, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1984 in vergelijking met de resultaten in 1983	12
2. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de champignonteelt in 1984 in vergelijking met de resultaten in 1983	13

1. Inleiding

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de bedrijfseconomische resultaten van de glastuinbouw en de champignonteelt in 1984. Daar op dit tijdstip nog geen uitgewerkte LEI-boekhoudingen van de aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek deelnemende bedrijven beschikbaar zijn, moeten de resultaten worden geraamd.

Voor de glastuinbouw als geheel en opgesplitst naar de subsectoren glasgroenten, snijbloemen en potplanten onder glas, en voor de champignonteelt is per bedrijf het geraamde ondernemersoverschot - zijnde het verschil tussen opbrengsten en kosten - weergegeven. Het ondernemersoverschot is tevens per f 100,-kosten uitgedrukt. Daarnaast is de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer vermeld. De arbeidsopbrengst per ondernemer is samengesteld uit het ondernemersoverschot vermeerderd met de berekende vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer. Het ondernemersinkomen omvat de arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente, alsmede de ontvangen rentesubsidie.

De belangrijkste kostensoorten, de opbrengst en het ondernemersoverschot zijn tenslotte ook per eenheid teeltoppervlakte vermeld.

Een indruk van de verwachte resultaten op tuinbouwbedrijven is van belang voor het Ministerie van Landbouw en Visserij en voor het tuinbouwbedrijfsleven.

2. Berekeningswijze van de geraamde bedrijfsuitkomsten

De ramingen zijn uitgevoerd aan de hand van de kosten- en opbrengstenontwikkelingen die in 1984 t.o.v. 1983 zijn opgetreden. De cijfers van de bedrijfsuitkomsten in de resp. bedrijfstakken in 1983 hebben hierbij mede als uitgangspunt gediend.

Informatie is ingewonnen omtrent de (veiling)omzetten en het gasverbruik (m.b.t. glastuinbouw) vóór 1 oktober 1984 van deelnemers aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek in de glastuinbouw en in de champignonteelt. Tevens is gelet op de ontwikkeling van de landelijke veilingomzetten in relatie met de wijzigingen in de landelijke arealen.

De ramingen van de kosten zijn gebaseerd op de gemiddelde prijsstijgingen van de afzonderlijke kostensoorten in 1984. Hierbij is tevens rekening gehouden met veranderingen in de verbruikte hoeveelheden.

Uitgaande van de basispremie en de gemiddelde kleinschaligheidstoeslag van de Wet Investerings Rekening (WIR) is voor 1984 de nieuwwaarde van de bedrijfsgebouwen, glasopstanden en vaste installaties met 17%, en van de werktuigen, machines e.d. met 18% verlaagd. De kosten van rente en afschrijving worden gebaseerd op de nieuwwaarde van de betrokken bedrijfsmiddelen verminderd met de genoemde normatieve aanspraken op WIR-premies. Ook de waarde van de vaste plantopstanden is voor zover het elementen bevat waarvoor WIR-premie kan worden verkregen, dienovereenkomstig verminderd.

Bij de berekening van de rente over het in de slijtende duurzame produktiemiddelen geïnvesteerde vermogen is een rentevoet van 7% aangehouden (1983 7½%). Over het in de grond geïnvesteerde vermogen is 2½% en voor de vlottende middelen is 8½% rente berekend. De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en de meewerkende gezinsleden zijn op CAO-basis (incl. werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd. In de berekende arbeidskosten van de ondernemer is geen beloning voor leiding en toezicht opgenomen.

Zowel bij de berekening van de kosten als van de opbrengsten is rekening gehouden met veranderingen in de gemiddelde bedrijfsstructuur, waardoor de aandelen van de verschillende kostenfactoren kunnen wijzigen. Dit heeft tot gevolg dat de procentuele kostenstijging per bedrijf kan afwijken van die per eenheid van oppervlakte. Ook met de opbrengstmutatie kan dit het geval zijn.

3. De geraamde bedrijfsuitkomsten per bedrijfstak in 1984

3.1 Groenten onder glas

Op grond van de ontwikkeling van de prijzen en hoeveelheden van de ingezette produktiemiddelen is ten opzichte van het voorgaande jaar in 1984 een kostenstijging per bedrijf van 9% te verwachten. Daar de gemiddelde bedrijfsoppervlakte waarschijnlijk met ruim 2% zal zijn toegenomen, komt de kostenstijging per m² glas op ruim 6% uit. Evenals in voorgaande jaren komt de kostenstijging voor een belangrijk deel op rekening van de gestegen brandstofkosten.

De gemiddelde prijsstijging van het aardgas (15%) in 1984 is vrijwel gelijk aan die in 1983 (16%). Bij een geraamde toename van het gasverbruik met ca. 6% per bedrijf, stijgen de brandstofkosten met 21% per bedrijf.

Voor de arbeid wordt een kostenstijging per bedrijf voorzien van 3½%, die voor het grootste deel veroorzaakt wordt door toename van de arbeidskosten per uur (+2½%).

De prijsstijging van de slijtende duurzame produktiemiddelen die in de glastuinbouw worden gebruikt (gebouwen, glasopstanden, installaties, e.d.) bedraagt in 1984 ca. 4% voor het totale pakket. De laatste jaren heeft er regelmatig vernieuwing en vervanging plaatsgevonden van onderdelen van het produktie-apparaat. Mede op grond hiervan wordt voor de afschrijvingskosten een toename met 6% per bedrijf verwacht. De rentekosten per bedrijf zullen lager zijn dan in 1983, als gevolg van het licht gedaalde rentepeil.

De toename van de overige kosten wordt geraamd op 10% per bedrijf. De landelijke veilingomzet van kasgroenten 1984 zal naar verwachting ca. 10% uitgaan boven die van 1983. Ondanks een lichte daling van het areaal kasgroenten (1½%) is er toch sprake van een toename van de totale aanvoer met 2%.

Op bedrijfsniveau wordt een stijging van de (geldelijke) omzet verwacht van 14%. Hoofdoorzaak is de verbetering van het prijsniveau met gemiddeld 7 à 8% voor het totale pakket. Met name produkten als paprika, aubergine en tomaat hadden een (zeer) goede prijsvorming. Andere produkten zoals radijs en sla zijn echter afgezet tegen een lager prijspeil dan in 1983. Daarnaast wordt voor 1984 een hogere produktie verwacht van ca. 6% per bedrijf (3,5% per m²).

Met een stijging van de totale bedrijfsopbrengsten per bedrijf van ca. 13% en een kostenstijging van 9%, is de rentabiliteit in 1984 duidelijk verbeterd (bijlage 1).

Het ondernemersoverschot per bedrijf wordt op minus 4% geraamd (1983 minus 8%). Op grond hiervan komen de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer op gemiddeld f 46000,-

respectievelijk f 55400,- uit. In 1983 waren deze bedragen f 32100,- respectievelijk f 41900,-.

De uitkomsten van de glasgroentebedrijven - per bedrijf en per m² glas - zijn weergegeven in bijlage 1.

3.2 Snijbloemen onder glas

De kostenstijging in deze sector is t.o.v. 1983 gemiddeld op 6½% per bedrijf geraamd. Voor 1984 wordt een gelijkblijvende bedrijfsoppervlakte verwacht. Evenals in de glasgroenteteelt zijn ook in de snijbloemeteelt de stookkosten een sterk toegenomen kostensoort (+18%). Naast een prijsstijging van het aardgas (+15%) wordt tevens een stijging verwacht van het verbruik (3%). Voor de duurzame produktiemiddelen excl. vaste plantopstanden wordt een stijging van de afschrijving verwacht van 4% en lagere rentekosten (5%). Hiervoor is uitgegaan van 4% prijsstijging van deze produktiemiddelen en een lager renteniveau dan in 1983. Mede gezien het stabiele areaal per bedrijf en de niet-bovenmatige vervangingsgraad van oudere meerjarige gewassen wordt ook voor de jaarkosten van vaste plantopstanden (rente en afschrijving) in 1984 geen stijging verwacht.

Op grond van de toename van de arbeidskosten per uur in 1984, wordt een stijging van de arbeidskosten ingeschat van ca. 2,5% per bedrijf. De stijging van de overige kosten wordt gesteld op ca. 8%.

De landelijke veilingomzet van snijbloemen was in 1984 naar schatting 10% hoger dan 1983. Deze omzetsijging is voor een groot deel het gevolg van een stijging van het gemiddelde prijsniveau. Deze verbeterde prijsvorming ging samen met een kleine aanvoerstijging. Het landelijk areaal snijbloemen onder glas was in 1984 vrijwel gelijk aan dat in 1983.

Deze omzetonwikkelingen worden bevestigd door de opbrengstontwikkelingen op de individuele bedrijven die behoren tot de steekproef snijbloemen van het rentabiliteits- en financieringsonderzoek. De totale bedrijfsopbrengst (incl. berekende aanwas van vaste plantopstanden) per bedrijf zal vermoedelijk 8% hoger zijn dan in 1983.

Op basis van de geraamde opbrengst- en kostenontwikkelingen wordt voor 1984 een ondernemersoverschot van minus 3% van de kosten verwacht (in 1983 minus 5%).

Op grond hiervan wordt in 1984 een gemiddelde arbeidsopbrengst per ondernemer van f 53500,- geraamd (1983 f 47300,-). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan op f 62200,- uit (1983 f 56400,-).

De uitkomsten van de snijbloemenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 1.

3.3 Potplanten onder glas 1)

De kostenstijging in deze sector is ten opzichte van 1983 gemiddeld op 8% per bedrijf geraamd. Hierbij wordt aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsoppervlakte met 4% toeneemt. Per m² zal de stijging van de kosten dan 4% bedragen.

De brandstofkosten gemiddeld per bedrijf zullen in 1984 14% hoger zijn dan in 1983 (prijs +15%; hoeveelheid m³ -1%). Bij de jaarkosten van de duurzame produktiemiddelen wordt voor de afschrijving een stijging voorzien van 6% en voor de rentekosten een daling van 3%. De stijging van de arbeidskosten en overige kosten (teeltmaterialen e.d.) komt op respectievelijk 5½ en 10% gemiddeld per bedrijf.

Volgens de landbouwteiling is het areaal potplanten in Nederland in 1984 nauwelijks toegenomen. Daar een niet onbelangrijk deel van de potplanten niet via de veilingen wordt afgezet, is de veilingomzet niet geheel maatgevend voor de ontwikkeling van de geldopbrengsten van het gemiddelde bedrijf. De veilingomzet geeft slechts een indicatie. De toename van deze omzet in 1984 met ca. 14% wordt veroorzaakt zowel door een aanvoerstijging als door een hoger prijsniveau.

Mede op grond van de opbrengstwaarnemingen op individuele bedrijven wordt een opbrengstenstijging van 12% gemiddeld per bedrijf verwacht.

Gegeven de hiervoor beschreven ontwikkelingen in de totale kosten en de opbrengsten wordt met betrekking tot de rentabiliteit enige verbetering ten opzichte van 1983 verwacht. Het gemiddelde ondernemersoverschot per bedrijf wordt geraamd op minus 1% van de kosten.

Op grond hiervan kan de arbeidsopbrengst per ondernemer op f 51800,- worden geraamd (1983 f 37800,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer zal dan naar schatting f 52300,- bedragen (1983 f 38400,-). De uitkomsten van de potplantenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 1.

3.4 Totaal tuinbouw onder glas 1)

Om tot een totaalbeeld van de glastuinbouw te komen worden de hiervoor behandelde groepen - groenten onder glas, snijbloemen onder glas en potplanten onder glas - en de zeer beperkte groep gemengde glasbedrijven gecombineerd. Deze gecombineerde groep omvat bedrijven waarvan de omvang van de glassector steeds 60% en meer van de totale bedrijfsomvang - gemeten in standaardbedrijfs-eenheden - bedraagt.

- 1) De definitieve uitkomsten over 1983 zijn nog niet beschikbaar; de gebruikte cijfers van 1983 zijn voorlopig van aard.

De kostenstijging in de totale glassector is ten opzichte van 1983 gemiddeld op ca. 8% geraamd. Bij een toename van de gemiddelde bedrijfsoppervlakte (met 1½%), betekent dit een kostenstijging van 6% per m² glas.

Ook in 1984 is de stijgende aardgasprijs (+15%) evenals in de afgelopen jaren, de belangrijkste factor in de totale kostenstijging. Met een toename van het verbruik met 4% per bedrijf betekent dat een stijging van de brandstofkosten met ca. 20% per bedrijf.

Voor de arbeidskosten die de grootste kostenpost vormt op het (gemiddelde) glastuinbouwbedrijf, wordt een stijging voorzien van 3½% gemiddeld per bedrijf. Hier ligt vooral de gestegen prijs van de arbeid aan ten grondslag (+2½%). Door een daling van de rentevoet en de meestal gematigde prijsstijgingen van duurzame produktiemiddelen en overige materialen e.d. kon de stijging van de betreffende kostencategorieën vrij beperkt blijven.

Aan de opbrengstzijde is naast een voortgaande stijging van de fysieke produktie per m² vooral de verbeterde prijsvorming bij een aantal belangrijke gewassen in 1984 van groot belang.

De kostenstijging werd dan ook meer dan goed gemaakt door een toename van de bedrijfsopbrengsten (+11%).

De rentabiliteit verbeterde met 2 punten tot minus 4% van de kosten.

Op grond hiervan wordt in 1984 een gemiddelde arbeidsopbrengst per ondernemer van f 49100,- geraamd (1983 f 38500,-). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan uit op f 57300,- (1983 f 47100,-).

De uitkomsten van de totale glastuinbouwsector zijn in bijlage 1 gegeven.

3.5 Champignons

Op grond van de ontwikkeling van de prijzen en hoeveelheden van de ingezette produktiemiddelen is in 1984 ten opzichte van 1983 een kostenstijging van ca. 2½% per bedrijf te verwachten; hierbij is rekening gehouden met enige bedrijfsvergroting en produktiviteitsverbetering.

Voor de kosten van directe teeltmaterialen (compost, broed en dekgrond) wordt een stijging voorzien van ruim 4% gemiddeld per bedrijf.

De arbeidskosten zullen gemiddeld per bedrijf nauwelijks toenemen. Per uur wordt de stijging van de arbeidskosten geraamd op 2,5%; de arbeidsbehoefte, vooral die aan los personeel, neemt af door groeiende mechanisatie van met name oogstwerkzaamheden.

Ook de kosten van duurzame en overige produktiemiddelen zijn in 1984 slechts in beperkte mate gestegen (3½%).

Aan de opbrengstkant wordt een toename van de fysieke produktie met 7% geraamd in 1984 gemiddeld per bedrijf. De afzet vond plaats tegen een aanzienlijk hoger prijspeil dan in 1983.

Met niet al te grote prijsschommelingen aan het eind van 1984 zal het prijspeil 1984 vermoedelijk ca. 21% hoger zijn dan in 1983. De omzet champignons gemiddeld per bedrijf zal op basis hiervan 30% stijgen.

Vooraf door de gunstige opbrengst(-prijs)ontwikkeling (in vergelijking met 1983) mag een aanzienlijke verbetering van de bedrijfsuitkomsten worden verwacht in 1984. Het gemiddelde ondernemersoverschot wordt voor 1984 geraamd op 8% van de kosten (1983 minus 13%). De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer worden op gemiddeld f 93200,- respectievelijk f 98400,- becijferd (vorig jaar f 13100,- respectievelijk f 17900,-).

De uitkomsten van de bedrijven met champignons zijn weergegeven in bijlage 2.

Bijlagen

Bijlage 1. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de groenteteelt, de snijbloementeelt, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1984 in vergelijking met de resultaten in 1983 1)

	Groenten onder glas		Snijbloemen onder glas		Potplanten onder glas		Totaal tuinbouw onder glas	
	1983	1984	1983	1984	1983 1)	1984	1983 1)	1984
Glasopp., gen. per bedrijf (are)	88	90	80	80	61	63	80	84
1. Uitkomsten								
a. per bedrijf								
kosten	451200	491800	565500	601900	633100	685900	512000	551900
opbrengsten	416700	472600	539700	582000	606200	677500	481600	533300
ondernemersoverschot	-34500	-19200	-25800	-19900	-26900	-8400	-30400	-18600
idem per f 100,- kosten	-8	-4	-5	-3	-4	-1	-6	-3
b. per ondernemer								
arbeidsopbrengst 2)	32100	46000	47300	53500	37800	51800	39000	49700
ondernemersinkomen 3)	41900	55400	56400	62200	38400	52300	47700	58000

2. Uitkomsten per m² glasopp.

Kosten:								
rente en afschrijving	9,70	9,70	14,70	14,70	15,60	15,40	12,00	11,90
brandstof	11,70	13,80	13,00	15,30	15,90	17,40	12,40	14,70
arbeid	15,90	16,10	21,50	22,10	31,00	31,50	19,00	19,30
overige kosten	14,00	14,90	21,50	23,10	41,50	44,10	18,60	19,90
Totaal	51,30	54,50	70,70	75,20	104,00	108,40	62,00	65,80
Opbrengsten	47,40	52,40	67,50	72,70	99,60	107,00	58,30	63,60
Ondernemersoverschot	-3,90	-2,10	-3,20	-2,50	-4,40	-1,40	-3,70	-2,20

1) Op het moment van het opstellen van de raming over 1984 zijn de definitieve cijfers 1983 van de glastuinbouw met uitzondering van de groente- en snijbloementeelt nog niet beschikbaar. Van de potplantensector 1983 zijn voorlopige uitkomsten vermeld. Dit houdt tevens in dat ook de opstelling 1983 van de totale glastuinbouw voorlopig van aard is.

2) Ondernemersoverschot + berekende kosten voor de handarbeid van de ondernemer.

3) Arbeidsopbrengst + saldo van berekende en betaalde rente + rentesubsidie.

Bijlage 2. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld. in de champignonteelt in 1984 in vergelijking met de resultaten in 1983

	Champignons	
	1983	1984
Teeltoppervlakte, gem. per bedrijf (m2)	1180	1200

1. Uitkomsten		
a. per bedrijf		
kosten	407800	417000
opbrengsten	<u>353300</u>	<u>452300</u>
ondernemersoverschot	-54500	35300
idem, per f 100,- kosten	-13	8
b. per ondernemer		
arbeidsopbrengst 1)	13100	93200
ondernemersinkomen 2)	17900	98400

2. Uitkomsten per m2 teeltoppervlakte

Kosten:		
rente en afschrijving	64,30	64,50
brandstof	15,00	15,10
arbeid	134,70	133,00
compost, broed en dekgrond	77,00	78,90
overige kosten	<u>54,60</u>	<u>56,00</u>
Totaal	345,60	347,50
Opbrengsten	<u>299,40</u>	<u>376,90</u>
Ondernemersoverschot	-46,20	29,40

- 1) Ondernemersoverschot + berekende kosten voor de handenarbeid van de ondernemer.
 2) Arbeidsopbrengst + saldo van berekende en betaalde rente + rentesubsidie.